



17 maart 2012

Te mooi om waar te zijn;
Amsterdamse Wethouder Lodewijk Asscher is volgens veel PvdA'ers de gedroomde partijleider. Maar is hij wel geschikt voor Den Haag?

Jelte Wiersma

Lodewijk Asscher gooit hoge ogen als Amsterdams bestuurder. Hij wordt geroemd als goede campaigner, scherp debater en charmant politicus. Met zijn zakelijke bestuurdersstijl boekte de jonge wethouder successen in het onderwijs, maar zijn opschoning van de Wallen mislukte. Zijn achilleshiel? 'Hij snapt niks van financiën.'

De PvdA-leden kozen afgelopen week een nieuwe leider voor de Tweede Kamerfractie. Maar op de gedroomde fractieleider van veel PvdA'ers konden ze niet stemmen: de Amsterdamse wethouder Lodewijk Asscher. Enquêtes en peilingen leren dat eenderde van alle lokale en regionale PvdA-politici de 37-jarige Asscher steunt. Onder hen de Rotterdamse burgemeester Ahmed Aboutaleb. Van alle PvdA-kiezers ziet 31 procent hem het liefst als partijleider.

Aan Asschers ambities voor het partijleiderschap twijfelt bijna niemand. Dit keer kon hij zich niet kandideren – hij is geen Kamerlid. Maar in 2013 loopt zijn termijn als wethouder in Amsterdam af. Asscher zegt dan te willen 'nadenken' over het partijleiderschap. Als het kabinet niet voortijdig valt, is hij ruim op tijd. De verkiezingen zijn in 2015.

Dat Asscher een geliefde wethouder is, zeker binnen zijn eigen partij, mag duidelijk zijn. Maar een goede premierskandidaat voor de volgende parlamentsverkiezingen? Dat is een heel ander verhaal. 'Hij is te licht voor Den Haag. Hij weet niets van financiën,' zegt CDA-raadslid Lex van Drooge (69), oud-marketingchef van de Amsterdamse optiebeurs. 'Ik vraag me af of hij tegen Geert Wilders overeind blijft,' zegt Evelyn Lindeman (52), bestuurder van Aafje Thuiszorg in Rotterdam en vier jaar directeur Financiën onder Asscher. Haagse ervaring heeft Asscher niet.

Jurist Asscher maakte in de Amsterdamse politiek een bliksemcarrière. Op zijn 27ste werd hij raadslid, op zijn 31ste was hij al wethouder van Financiën, de belangrijkste post. Daarnaast werd hij in 2010 voorzitter van de Wiardi Beckman Stichting, het wetenschappelijk bureau van de PvdA.

Campagnevoeren kan hij. Hij won als lijsttrekker de raadsverkiezingen in 2006 en 2010. Hoe belangrijk zijn rol in de verkiezingen was, bleek wel in 2010, toen de hele campagne rond zijn persoon draaide: niet het partijlogo,

maar zijn portret stond centraal op de verkiezingsposters: Asscher voor Amsterdam. 'Hij spreekt net zo makkelijk voor een congres als op een zeepkist op een markt in Amsterdam-Zuidoost,' zegt Lindeman.

Met zijn in Amsterdam relatief rechtse geluid scoort hij. 'Op de nieuwjaarsborrel van de PvdA hield Asscher een speech. De zaal was muisstil en iedereen had het er na afloop over. Erg knap,' zegt VVD-raadslid Werner Toonk (38). Asscher sprak toen over integratie en de noodzaak om in Nederland grenzen te stellen: tot hier en niet verder.

Ook aan zijn werklust twijfelt niemand. Onhebbelijkheden? 'Heeft hij niet,' zegt directeur Dorine Manson (45) van VluchtelingenWerk Nederland en oud-directeur van de dienst Economische Zaken. Ze werkte vier jaar lang onder Asscher. 'Af en toe een vlekje op zijn overhemd, maar dat heb je als je als jonge vader 's ochtends een kind op de arm neemt. Verder is hij ongeduldig, maar dat is geen slechte eigenschap voor een politicus. Hij is intelligent, charmant, een goed spreker en een goed debater: hij is te mooi om waar te zijn,' zegt Manson.

Zonder emoties

Asscher is zakelijk ingesteld. Bijna niemand krijgt een inkijkje in zijn privéleven, ook topambtenaren die met hem samenwerken niet. Hij is getrouwd met jurist Jildau Piena van de Nederlandse Mededingingsautoriteit. Ze hebben drie jonge kinderen. Veel meer is er niet bekend. Asscher is geen man van borrels, diners en smalltalk. Als hij ergens spreekt, vertrekt hij na afloop direct, net als zijn moeder hoogleraar Irene Asscher-Vonk (zie 'De Asschers' op pagina 18). Zij zei ooit: 'Ik ben een lone wolf, een eenzame wolf, na vergaderingen ga ik altijd meteen weg.'

Hij vergadert strak en snel, met een duidelijk doel. 'Zonder emoties,' zegt voormalig directeur Financiën Lindeman. Aan lange raadsvergaderingen ergert hij zich, wat hij slecht weet te verbergen. Ontbijt en lunch gebruikt hij voor overleg. 'De broodjes die je dan krijgt, zijn minder luxe dan toen Frits Huffnagel (VVD) nog wethouder was,' zegt raadslid Toonk. Lunchen doet Asscher niet om het genot, maar om het resultaat.

Als wethouder boekte hij aanvankelijk succes. Zo wilde in 2006 de toenmalige, populaire minister van Financiën Gerrit Zalm (VVD) de rijksaandelen in luchthaven Schiphol verkopen aan een private partij. De toen 31-jarige Asscher – net drie dagen wethouder – weigerde het Amsterdamse minderheidsbelang in Schiphol te verkopen. Zalm, het kabinet en veel bedrijven waren woest, maar Asscher won. Sindsdien houden de media de jonge wethouder in het oog en gebruikt Asscher hen. Als hij iets wil, staat het eerst in een krant en daarna horen wij het dan, klagen jaloerse raadsleden. Asscher maakt excuses en doet het een volgende keer precies zo.

Een tweede succes boekte hij met het onderwijs. Als onderwijswethouder is Asscher eigenlijk alleen verantwoordelijk voor de huisvesting van scholen. Toch bemoeit hij zich ook met de kwaliteit van het onderwijs. Scholen zijn hét instrument om mensen te verheffen, schrijft hij in zijn boek *De ontsluitende stad* uit 2010. Asscher liet prestaties van de leerlingen volgens zijn eigen norm, de Asscher-norm, beoordelen en publiceerde de resultaten in *Het Parool*. Directeuren schrokken zich een hoedje. Maar het werkte. De Citoscores van veel ondermaats presterende scholen zijn verbeterd, overigens ook dankzij extra geld. Scholen die niet vooruitgingen, zoals het zeer zwakke Islamitisch College Amsterdam, sloot hij.

Maar anders dan wel wordt gedacht, boekt Asscher in Amsterdam niet overal succes mee. Zo maakte hij een scherpe draai met zijn visie op de multiculturele samenleving. Onder burgemeester Job Cohen en met enthousiaste steun van Asscher werkte Amsterdam aan de bouw van de islamitische zuil. Vanuit die zuil zouden de moslims dan emanciperen, zo was de gedachte. Het mislukte en nu pleit Asscher juist voor staatsonderwijs waarbij verlichte ideeën worden overgebracht op islamieten.

Achilleshiel

Ook een van Asschers grootste projecten, een beschavingsoffensief in prostitutiebuurt de Wallen, mislukte. Asscher wilde dat het volledig gecriminaliseerde Wallengebied, het Damrak en het Singel weer in handen kwamen van nette ondernemers. Een aantal coffeeshops en prostitutieramen moest sluiten en vastgoedeigenaren met een dubieuze reputatie moesten worden uitgekocht. Maar resultaat, stelt de Amsterdamse Rekenkamer, bleef uit.

Asscher heeft inmiddels voor 66 miljoen euro dubieuze eigenaren van louche hotels en bordelen uitgekocht en de bestemming 'prostitutie' van de panden gehaald, maar het aantal zogeheten criminogene bedrijven is tussen 2007 en 2012 toegenomen van 444 naar 491. De uitgekochte ondernemers profiteerden van de 'morele agenda'. Met het Asscher-geld kochten ze villa's in Zuid-Frankrijk en horecazaken. 'En het sluiten van prostitutieramen helpt niet tegen mensenhandel. Dan gaan de prostituees naar elders,' zegt raadslid Marco de Goede (GroenLinks). Het project, getiteld 1012, naar de postcode van de Wallen, ligt nu stil. Het geld is op. Geld is Asschers achilleshiel. 'Voor de wind kan iedereen hard zeilen,' zegt CDA'er Van Drooge. Toen het geld in het al erg rijke Amsterdam nog eindeloos binnenstroomde, kon Asscher zich financieel veel permitteren. Nu er tegenwind is, komt Asscher niet veel verder dan pleiten voor belastingverhogingen. Hij steunt bijvoorbeeld de voor de Amsterdamse financiële wereld schadelijke belasting op financiële transacties.

Geld interesseert Asscher weinig. In mei 2009 debatteerde de Amsterdamse raad over de voorjaarsnota 2010. Van Drooge wees Asscher op de aankomende rijksbezuinigingen en de kwakkelende economie, en zei: 'Zet alle ambtelijke diensten op de nullijn.' Ze mogen geen euro méér uitgeven dan het jaar ervoor. Asscher weigerde. Dat vond hij een kaasschaafmethode. Een jaar later stond in het PvdA-programma toch dat alle ambtelijke diensten op de nullijn moesten worden gezet. 'In de tussentijd zijn er ambtenaren aangenomen. Die moeten er nu weer uit. Dat kost tientallen miljoenen euro's.' Andere raadsleden bevestigen Van Drooges lezing.

Schaatsen

Inmiddels probeert Asscher wel te bezuinigen, maar hoe? De begroting van de gemeente Amsterdam is zo ondoorzichtig, dat niemand er iets van snapt. Zo weet Amsterdam niet eens hoeveel vastgoed het bezit.

Asscher probeerde op 8 februari de raadscommissie Financiën medeverantwoordelijk te maken voor bezuinigingen. Onder leiding van de grootste oppositiepartij D66 boycotten alle oppositiepartijen en daarna ook de collegepartijen PvdA, VVD en GroenLinks die vergadering. De partijen stapten niet in de opengezette val. Asscher moet zelf maar met bezuinigingsvoorstellen komen, zo vindt de raad. 'Lex van Drooge zei: "Ik ga schaatsen." Daar baalde Asscher van,' zegt SP-fractievoorzitter Laurens

Ivens (35).

Op 23 november scheurde Asscher tijdens een raadscommissie na vragen van CDA-raadslid Toonk woedend twee pagina's uit de gemeentebegroting. De raad wilde niet dat Asscher de leges zou verhogen zonder te onderzoeken of de inning van leges effectiever en goedkoper kan. Asscher verhoogde de leges toch en zei dat er een onderzoek zou komen naar de mogelijkheid van goedkopere inning, zoals op de uitgescheurde pagina's stond. Niemand geloofde dat hij serieus onderzoek zou laten doen.

Asschers desinteresse voor financiën viel tijdens de vette jaren niet zo op. Maar sinds er flink moeten worden bezuinigd, wordt Asscher vaak overvleugeld door VVD-collega Eric Wiebes. In tegenstelling tot Asscher weet ondernemer Wiebes hoe je geld moet verdienen en hoe euro's effectiever kunnen worden ingezet. Daarnaast wordt Asscher overvleugeld door de populaire burgemeester Eberhard van der Laan.

Van der Laans voorganger Job Cohen gaf Asscher nog alle ruimte. De ambitieuze PvdA'er Asscher kon zich daardoor profileren. Maar onder Van der Laan krijgt Asscher die kans niet. Zo won Van der Laan de onderlinge strijd over waar meer geld naartoe moest. Asscher wilde geld voor jeugdwerk en onderwijs, kortom, preventie. Van der Laan wilde en kreeg geld voor repressie: het oppakken van jonge criminelen.

Asschers gestuntel met geld is een handicap in Den Haag. Het laatste waar de Haagse politiek behoefte aan heeft, is een mooiweerbestuurder.

Lodewijk Asscher

1974

Geboren op 27 september in Amsterdam

1992

Eindexamen gymnasium in Den Haag

1995

Propedeuse psychologie Universiteit van Amsterdam (UvA)

1998

Doctoraal rechten, UvA

2002

Promotie op communicatiegrondrechten, UvA

2002-2006

Universitair docent, UvA

2002-2004

Raadslid PvdA

2004-2006

Fractievoorzitter PvdA Amsterdam

2006-heden

Wethouder van onder meer Financiën, Onderwijs en Jeugd in Amsterdam

De Asschers

Lodewijk Asscher stamt uit een Amsterdamse familie van diamantslijpers. Stamvader van de dynastie Joseph Isaac (1816-1893) was schoenmaker en richtte in 1843 een diamantslijperij op. Drie van zijn vijf kinderen bouwden het diamantbedrijf uit tot een succesvolle onderneming. Het werd in 1908 zelfs wereldberoemd. De Britse koning Edward VII had de grootste diamant ter wereld, afkomstig uit Transvaal, cadeau gekregen en liet de Cullinan

slijpen door de Asschers. Zij maakten uit de 605 gram zware diamant de Star of Africa voor in de Britse scepter en de Cullinan II voor in de Britse kroon.

Joseph Isaacs kleinzoon Abraham (1880-1950) was in de Tweede Wereldoorlog een van de voorzitters van de Joodsche Raad. De Raad werd geacht met de Duitse bezetter samen te werken. Uiteindelijk vermoordden de nazi's meer dan honderdduizend Nederlandse Joden – onder wie een groot aantal Asschers. Abrahams zoon en Lodewijks vader Bram (67) was advocaat. Lodewijks moeder Irene Vonk (67) was hoogleraar sociaal recht en kroonlid van de Sociaal-Economische Raad. De broer van Lodewijks vader Edward (65) is directeur van de Koninklijke Asscher Diamant Maatschappij en was Eerste Kamerlid voor de VVD.